

Lenka Vojtíšková získala Charles Sanders Peirce Young Scholar Award

3.8.2023 - Marie Zetová | Fakulta humanitních studií UK

Naše kolegyně, studentka doktorského programu Sémiotika filosofie a komunikace a absolventka programu Elektronická kultura a sémiotika Mgr. Lenka Vojtíšková uspěla na Mezinárodní letní škole sémiotiky, kde za svůj příspěvek (Im)material Language: Revealing Body through Metaphor obdržela ocenění Charles Sanders Peirce Young Scholar Award.

S cenou se pojí stipendium pro mladé badatele a badatelky udělované Institute for Studies in Pragmaticism na Texas Tech University. Níže přinášíme rozhovor s vítězkou.

Minulý týden proběhla na FHS mezinárodní letní škola sémiotiky, kde jsi za prezentaci svého výzkumu získala ocenění Charles Sanders Peirce Young Scholar Award. Tvůj vítězný příspěvek se týkal materiality jazyka, co si pod tím čtenáři mohou představit?

Materialita je jeden z aspektů jazyka, se kterými se při čtení textu nebo třeba konverzaci dostáváme do kontaktu. Na jedné straně stojí slovo a jeho význam, role v komunikaci, otázka „kdo mluví a proč“ a tak podobně. Jsou ale momenty, kdy tyto vlastnosti ustupují stranou a slova fungují spíš jako materiál: mají specifický tvar, vzhled, znělost, nabývají tíhy nebo lehkosti. Je známo, že z tohoto aspektu jazyka těží především poezie. Já jsem se v příspěvku zaměřila na to, jak tuto otázku konceptualizují dvě důležité postavy v dějinách sémiotiky: Roman Jakobson a Julia Kristeva. Lze tam totiž zaznamenat významný posun – u Kristevy totiž materiální znamená skutečně tělesné. Ve středu jejího zájmu totiž stojí právě ty momenty, kdy se jazyk dostává do blízkého kontaktu s tělem, jeho funkcemi, uspořádáním nebo třeba rytmem.

V současné době na FHS studuješ doktorský studijní program Sémiotika a filosofie komunikace. Vztahuje se nějak zmiňované téma i k Tvému disertačnímu projektu?

Příspěvek, který jsem prezentovala, do mého dizertačního projektu velmi dobře zapadá. Věnuji se v něm právě práci Julie Kristevy, a to konkrétně její ranější tvorbě a slavnému pojmu intertextuality, se kterým přišla na konci 60. let. Je pro mě zajímavé především to, že je to právě téma těla a tělesnosti, které pro jeho formulaci hrálo zásadní roli. Jednu z částí své dizertace tedy plánuji věnovat i sledování toho, jak toto téma rezonovalo mezi teoretiky, kteří Kristevu přímo nebo nepřímo ovlivnili.

Na FHS jsi vystudovala i magisterský program Elektronická kultura a sémiotika. Jak Tě studium ovlivnilo a proč ses nakonec rozhodla pokračovat na doktorát?

Teď zpětně si uvědomuji jednu z velkých výhod magisterského studia na EKS: často se totiž říká, že nejdůležitější je teorie aplikovat, umět je použít. Myslím, že na tomto oboru se velmi dobře daří tuto představu problematizovat. Jak člověk navštěvuje vyučované kurzy, zjišťuje, že ve vztahu k teoretickým textům není třeba být hned se vším hotový. Naopak, vyplatí se být spíše všímavý, trpělivý a zaměřený na detail. Díky tomuto přístupu se mi podařilo objevit některá zajímavá zákoutí, pro jejichž prozkoumání nabízí prostor právě doktorské studium.

Jako editorka a členka autorského kolektivu ses podílela také na přípravě monografie Sémiotika a ideologie, která vznikla jako výstup ze stejnojmenné studentské konference. Jakých otázek se v knize dotýkáte?

Sborník Sémiotika a ideologie v jistém smyslu odráží velkou rozmanitost přístupů, se kterými se při

studiu našeho oboru na FHS lze setkat. Především ukazuje, že pojmy jako „sémiotika“ a „ideologie“ nejsou jednovrstevnaté, byť se to možná může zdát banální. Některé příspěvky přinášejí teoretické reflexe, jiné se zase zaměřují na analýzu konkrétních fenoménů. Sborník jako celek je pak jakýmsi pokusem ukázat, jak tyto formy bádání mohou existovat dohromady.

FHS letos poprvé hostila sémiotickou letní školu v mezinárodním měřítku, ale letní škola pro zájemce o sémiotiku má na fakultě dlouhou tradici. Účastnila ses i předchozích letních škol, a jak na ně případně vzpomínáš?

Předchozí letní školy se nesly v poměrně odlišném duchu než ta letošní: jednalo se o spíše komornější akce, přednášející patřili do bližšího okruhu, program byl většinou sestavený tak, aby podpořil utužování komunity, která u nás kolem oboru vzniká. To bylo samozřejmě velmi příjemné, zvláště když vezmeme v potaz atmosféru Broumovského kláštera, kde se letní školy odehrávaly.

A jak budeš vzpomínat na tento ročník?

Letošní letní škola byla svou povahou úplně jinou akcí, než jsme znali z předchozích let. Pro mě osobně bylo fascinující vidět budovu FHS zaplněnou badateli z celého světa, kteří si navzájem mají co říct. Vzhledem k množství posluchačů pro mě byla prezentace mého příspěvku velkou výzvou: o to víc mě pak překvapila pozitivní odezva v podobě ocenění. Obdivuhodné bylo především nasazení organizátorského týmu, kterému se podařilo zajistit, aby všechno šlapalo nejen během přednášek a workshopů, ale i po nich v rámci neoficiálního programu. Za to jim samozřejmě patří velké díky!

S oceněním, které Ti porota udělila, se pojí i jednorázové stipendium na podporu badatelské činnosti. Plánuješ už nějaké další odborné aktivity?

Stipendium pravděpodobně použiju na dofinancování zahraničního výjezdu, který mě v blízké budoucnosti čeká jako povinná součást doktorského studia. Díky stipendiu se mi zase o něco rozšířil okruh zahraničních univerzit, jejichž návštěva je pro mě z finančního hlediska realistická. Moc děkuji porotě, že se rozhodla podpořit právě moji práci, zvláště když excelentních prezentujících bylo na letní škole tak velké množství.

Naše kolegyně, studentka doktorského programu Sémiotika filosofie a komunikace a absolventka programu Elektronická kultura a sémiotika Mgr. Lenka Vojtíšková uspěla na Mezinárodní letní škole sémiotiky, kde za svůj příspěvek (Im)material Language: Revealing Body through Metaphor obdržela ocenění Charles Sanders Peirce Young Scholar Award. S cenou se pojí stipendium pro mladé badatele a badatelky udělované Institute for Studies in Pragmaticism na Texas Tech University. Níže přinášíme rozhovor s vítězkou.

Minulý týden proběhla na FHS mezinárodní letní škola sémiotiky, kde jsi za prezentaci svého výzkumu získala ocenění Charles Sanders Peirce Young Scholar Award. Tvůj vítězný příspěvek se týkal materiality jazyka, co si pod tím čtenáři mohou představit?

Materialita je jeden z aspektů jazyka, se kterými se při čtení textu nebo třeba konverzaci dostáváme do kontaktu. Na jedné straně stojí slovo a jeho význam, role v komunikaci, otázka „kdo mluví a proč“ a tak podobně. Jsou ale momenty, kdy tyto vlastnosti ustupují stranou a slova fungují spíše jako materiál: mají specifický tvar, vzhled, znělost, nabývají tíhy nebo lehkosti. Je známo, že z tohoto aspektu jazyka těží především poezie. Já jsem se v příspěvku zaměřila na to, jak tuto otázku konceptualizují dvě důležité postavy v dějinách sémiotiky: Roman Jakobson a Julia Kristeva. Lze tam totiž zaznamenat významný posun – u Kristevy totiž materiální znamená skutečně tělesné. Ve středu jejího zájmu totiž stojí právě ty momenty, kdy se jazyk dostává do blízkého kontaktu s tělem, jeho funkcemi, uspořádáním nebo třeba rytmem.

V současné době na FHS studuješ doktorský studijní program Sémiotika a filosofie komunikace. Vztahuje se nějak zmiňované téma i k Tvému disertačnímu projektu?

Příspěvek, který jsem prezentovala, do mého dizertačního projektu velmi dobře zapadá. Věnuji se v něm právě práci Julie Kristevy, a to konkrétně její ranější tvorbě a slavnému pojmu intertextuality, se kterým přišla na konci 60. let. Je pro mě zajímavé především to, že je to právě téma těla a tělesnosti, které pro jeho formulaci hrálo zásadní roli. Jednu z částí své dizertace tedy plánuji věnovat i sledování toho, jak toto téma rezonovalo mezi teoretiky, kteří Kristevu přímo nebo nepřímo ovlivnili.

Na FHS jsi vystudovala i magisterský program Elektronická kultura a sémiotika. Jak Tě studium ovlivnilo a proč ses nakonec rozhodla pokračovat na doktorát?

Ted' zpětně si uvědomuji jednu z velkých výhod magisterského studia na EKS: často se totiž říká, že nejdůležitější je teorie aplikovat, umět je použít. Myslím, že na tomto oboru se velmi dobře daří tuto představu problematizovat. Jak člověk navštěvuje vyučované kurzy, zjišťuje, že ve vztahu k teoretickým textům není třeba být hned se vším hotový. Naopak, vyplatí se být spíše všímavý, trpělivý a zaměřený na detail. Díky tomuto přístupu se mi podařilo objevit některá zajímavá zákoutí, pro jejichž prozkoumání nabízí prostor právě doktorské studium.

Jako editorka a členka autorského kolektivu ses podílela také na přípravě monografie Sémiotika a ideologie, která vznikla jako výstup ze stejnojmenné studentské konference. Jakých otázek se v knize dotýkáte?

Sborník Sémiotika a ideologie v jistém smyslu odráží velkou rozmanitost přístupů, se kterými se při studiu našeho oboru na FHS lze setkat. Především ukazuje, že pojmy jako „sémiotika“ a „ideologie“ nejsou jednovrstevnaté, byť se to možná může zdát banální. Některé příspěvky přinášejí teoretické reflexe, jiné se zase zaměřují na analýzu konkrétních fenoménů. Sborník jako celek je pak jakýmsi pokusem ukázat, jak tyto formy bádání mohou existovat dohromady.

FHS letos poprvé hostila sémiotickou letní školu v mezinárodním měřítku, ale letní škola pro zájemce o sémiotiku má na fakultě dlouhou tradici. Účastnila ses i předchozích letních škol, a jak na ně případně vzpomínáš?

Předchozí letní školy se nesly v poměrně odlišném duchu než ta letošní: jednalo se o spíše komornější akce, přednášející patřili do bližšího okruhu, program byl většinou sestavený tak, aby podpořil utužování komunity, která u nás kolem oboru vzniká. To bylo samozřejmě velmi příjemné, zvlášť když vezmeme v potaz atmosféru Broumovského kláštera, kde se letní školy odehrávaly.

A jak budeš vzpomínat na tento ročník?

Letošní letní škola byla svou povahou úplně jinou akcí, než jsme znali z předchozích let. Pro mě osobně bylo fascinující vidět budovu FHS zaplněnou badateli z celého světa, kteří si navzájem mají co říct. Vzhledem k množství posluchačů pro mě byla prezentace mého příspěvku velkou výzvou: o to víc mě pak překvapila pozitivní odezva v podobě ocenění. Obdivuhodné bylo především nasazení organizátorského týmu, kterému se podařilo zajistit, aby všechno šlapalo nejen během přednášek a workshopů, ale i po nich v rámci neoficiálního programu. Za to jim samozřejmě patří velké díky!

S oceněním, které Ti porota udělila, se pojí i jednorázové stipendium na podporu badatelské činnosti. Plánuješ už nějaké další odborné aktivity?

Stipendium pravděpodobně použiju na dofinancování zahraničního výjezdu, který mě v blízké budoucnosti čeká jako povinná součást doktorského studia. Díky stipendiu se mi zase o něco rozšířil okruh zahraničních univerzit, jejichž návštěva je pro mě z finančního hlediska realistická. Moc děkuji

porotě, že se rozhodla podpořit právě moji práci, zvlášť když excelentních prezentujících bylo na letní škole tak velké množství.

<https://fhs.cuni.cz/FHS-1002.html?locale=cz&news=19331>